

Министарство просвете, науке и технолошког развоја  
Друштво математичара Србије

ОКРУЖНО ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ  
УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА

1. март 2020.

Први разред – Б категорија

1. Дата је тачка  $X$  унутар правоугаоника  $ABCD$ . Ако је  $P_{XAB} = 15$ ,  $P_{XBC} = 16$  и  $P_{XCD} = 17$ , одредити  $P_{XDA}$ .  
(Са  $P_\Phi$  означена је површина фигуре  $\Phi$ .)
2. Одредити број парних шестоцифрених бројева чији је збир цифара једнак 51.
3. У троуглу  $ABC$  у коме је  $\sphericalangle B = 110^\circ$  и  $\sphericalangle C = 30^\circ$ , спољашња симетрала угла  $BAC$  сече праву  $BC$  у тачки  $L$ . Ако је  $O$  центар описаног круга троугла  $ABC$ , израчунати угао  $AOL$ .
4. Могу ли се броју 2020 здесна дописати још три цифре тако да се добије седмоцифрен број који је дељив сваким од бројева 8, 9 и 11? Одредити сва решења.
5. Један радник у фабрици дневно произведе шест пари ципела. Радници раде у две смене, при чему је планирано да у неком периоду прва смена произведе 240 пари више него друга. Међутим, услед епидемије грипа одсуствовало је 5 радника из прве смене и 4 из друге, тако да је и једној и другој смени било потребно по два дана више да постигну предвиђену норму. Колико има радника у свакој смени?

Време за рад: 180 минута.  
Решења задатака детаљно образложити.  
Сваки задатак вреди 20 бодова.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја  
Друштво математичара Србије

ОКРУЖНО ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ  
УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА

1. март 2020.

Други разред – Б категорија

1. Приказати графички скуп тачака у  $xOy$ -равни за које је  $\frac{1}{x} > \frac{1}{y}$ .
2. Троцифрен број  $\overline{abc}$  је паран, а његове цифре међусобно различите и различите од нуле. Познато је да је збир свих троцифрених бројева који се састоје од цифара  $a$ ,  $b$  и  $c$  (без понављања) већи од 2700, а мањи од 3100. Који је највећи могући овакав број  $\overline{abc}$ ?
3. У спољашњости троугла  $ABC$  конструисани су троуглови  $BCD$ ,  $CAE$  и  $ABF$  који су слични у неком редоследу темена. Ако је шестоугао  $AFBDCE$  тетиван, доказати да је троугао  $ABC$  једнакостраничан.
4. У скупу реалних бројева решити систем једначина

$$\begin{cases} x^2 + xz = y^2 + yz \\ xy + 1 = x + y \\ x^2 + yz = z^2 - xy. \end{cases}$$

5. На табли су написани бројеви 1 и 2. Нове бројеве дописујемо на следећи начин: ако на табли већ постоје различити бројеви  $a$  и  $b$ , можемо да допишемо број  $ab - 5a + 7b$ . Можемо ли применом овог поступка икада записати број:

(а) 2020?      (б) 2019?

Време за рад: 180 минута.  
Решења задатака детаљно образложити.  
Сваки задатак вреди 20 бодова.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја  
Друштво математичара Србије

ОКРУЖНО ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ  
УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА

1. март 2020.

Трећи разред – Б категорија

1. У правилној четвоространој пирамиди  $SABCD$  бочна страна  $SAB$  заклапа са основом  $ABCD$  угао од  $60^\circ$ . Израчунати косинус угла између бочних страна  $SAB$  и  $SBC$ .

2. Посматрајмо све троцифрене бројеве чије су све цифре у скупу  $\{0, 1, 2, 3, 4, 5\}$  (не обавезно различите; прва цифра не може бити нула). Да ли међу овим бројевима има више оних дељивих са 3 или оних дељивих са 5?

3. Дат је квадрат  $ABCD$  стране  $a$  и кружница  $k$  са центром у центру квадрата  $O$  и полупречником  $r$ . Нека је  $P$  произвољна тачка на кружници  $k$ . Доказати да је вредност израза

$$PA^2 + PB^2 + PC^2 + PD^2$$

константна, тј. да не зависи од избора тачке  $P$  на кружници.

4. Дат је природан број  $n$ . Одредити све реалне бројеве  $x$  такве да за сваку пермутацију  $(a, b, c, d)$  бројева  $n, n+1, n+2, n+3$  важи

$$\sin ax \cdot \sin bx = \sin cx \cdot \sin dx.$$

5. Означимо са  $S(n)$  збир цифара природног броја  $n$ . Решити једначину

$$n \cdot S(n) = 2020 + n.$$

Време за рад: 180 минута.  
Решења задатака детаљно образложити.  
Сваки задатак вреди 20 бодова.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја  
Друштво математичара Србије

ОКРУЖНО ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ  
УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА

1. март 2020.

Четврти разред – Б категорија

1. Дат је скуп  $A = \{1, 2, \dots, 10\}$ . Колико има пресликавања  $f : A \rightarrow A$  која сваки паран број сликају у паран број, а сваки број дељив са 3 у број дељив са 3?
2. Некопланарне тачке  $A, B, C$  и  $D$  у простору су такве да је  $AB = BC = CD = DA$ . Нека је  $M$  средиште дужи  $AC$ , а  $N$  средиште дужи  $BD$ . Доказати да је  $MN$  заједничка нормала за праве  $AC$  и  $BD$ .

3. Решити једначину

$$x^2 + (x - 3) \log_2 x = 4x - 3.$$

4. На хипотенузи  $AB$  једнакокрако-правоуглог троугла  $ABC$  дате су тачке  $P$  и  $Q$  (при чему је  $P$  између  $A$  и  $Q$ ) такве да је  $\angle PCQ = 45^\circ$ . Доказати да је  $AP^2 + QB^2 = PQ^2$ .

5. У скупу целих бројева решити једначину

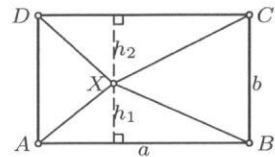
$$2x^3 + 3x^2 + 3x = 2020 + 9y.$$

Време за рад: 180 минута.  
Решења задатака детаљно образложити.  
Сваки задатак вреди 20 бодова.



1Б.1. Ако је  $AB = a$  и  $BC = b$ , а  $h_1$  и  $h_2$  редом висине из темена  $X$  у троугловима  $XAB$  и  $XCD$ , онда је  $h_1 + h_2 = b$  и  $P_{XAB} + P_{XCD} = \frac{1}{2}ah_1 + \frac{1}{2}ah_2 = \frac{1}{2}ab = \frac{1}{2}P_{ABCD}$ .

На исти начин важи и  $P_{XBC} + P_{XDA} = \frac{1}{2}P_{ABCD}$ . Према томе,  $P_{XDA} = P_{XAB} + P_{XCD} - P_{XBC} = 15 + 17 - 16 = 16$ .



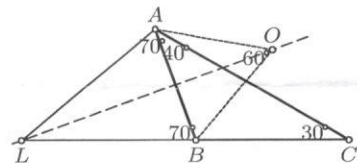
1Б.2. Како је збир првих пет цифара не већи од  $5 \cdot 9 = 45$ , последња цифра је 6 или 8.

Ако је последња цифра 6, једина могућност је број 999996.

Ако је последња цифра 8, првих пет цифара могу бити четири деветке и седмица неким редом (5 могућности), или три деветке и две осмице ( $\binom{5}{2} = 10$  могућности).

Према томе, тражених бројева има  $1 + 5 + 10 = 16$ .

1Б.3. Како је  $\sphericalangle A = 40^\circ$ , имамо  $\sphericalangle LAB = \frac{180^\circ - \sphericalangle A}{2} = 70^\circ = \sphericalangle LBA$ . Према томе, троугао  $LAB$  је једнакокрак и  $LA = LB$ , а како је такође  $OA = OB$ , права  $LO$  је симетрала дужи  $AB$ . При томе су троуглови  $LOA$  и  $LOB$  подударни (три пара једнаких страница), па је  $\sphericalangle AOL = \sphericalangle BOL = \frac{1}{2}\sphericalangle AOB = \sphericalangle ACB = 30^\circ$ .



1Б.4. Добијени седмоцифрени број, који лежи између 2020000 и 2020999, мора да буде дељив са  $8 \cdot 9 \cdot 11 = 792$ . Како је  $2020000 = 2550 \cdot 792 + 400$ , једини такав број је  $2551 \cdot 792 = 2020392$ .

Друго решење. Нека је тражени број  $\overline{2020abc}$ . Цифра  $c$  мора бити парна. Критеријуми дељивости са 9 и 11 дају  $9 \mid 4+a+b+c$  и  $11 \mid 4+a-b+c$ . Следи да је  $a+b+c \in \{5, 14, 23\}$  и  $a-b+c \in \{-4, 7\}$ . Притом се бројеви  $a+b+c$  и  $a-b+c$  разликују за  $2b$ , те морају имати исту парност.

Ако је  $a-b+c = -4$ , мора бити  $a+b+c = 14$ , одакле следи  $b = 9$  и  $a+c = 5$ , па је  $\overline{abc} \in \{\overline{194}, \overline{392}, \overline{590}\}$ . Провером налазимо решење 2020392.

Ако је  $a-b+c = 7$ , мора бити  $a+b+c = 23$ , одакле следи  $b = 8$  и  $a+c = 15$ , па је  $\overline{abc} \in \{\overline{788}, \overline{986}\}$ . Провером не налазимо ниједно решење.

1Б.5. Означимо са  $a$  и  $b$  редом бројеве радника у првој и другој смени, а са  $n$  број планираних дана. Услов задатка нам даје једначине

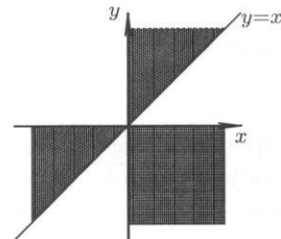
$$6n(a - b) = 240, \quad na = (n + 2)(a - 5), \quad nb = (n + 2)(b - 4).$$

Развијањем друге и треће једначине добијамо  $2a - 5n - 10 = 2b - 4n - 8 = 0$ , тј.  $a = \frac{5}{2}(n + 2)$  и  $b = 2(n + 2)$ , тако да прва једначина постаје  $240 = 6n \cdot \frac{1}{2}(n + 2)$ , тј.  $n(n + 2) = 80$ . Једино решење ове једначине у скупу природних бројева је  $n = 8$ . Следи да је  $a = 25$  и  $b = 20$ , тј. у првој смени има 25 радника, а у другој 20.

2Б.1. У првом и трећем квадранту је  $xy > 0$ , па множењем са  $xy$  услов задатка постаје  $x < y$ .

У другом и четвртном квадранту је  $xy < 0$ , па се множењем са  $xy$  мења знак, тј. услов задатка постаје  $x > y$ .

Тражени скуп је приказан на слици (осе и права  $x = y$  не припадају скупу).



2Б.2. Троцифрени бројеви састављени од цифара  $a$ ,  $b$  и  $c$  су  $\overline{abc}$ ,  $\overline{acb}$ ,  $\overline{bac}$ ,  $\overline{bca}$ ,  $\overline{cab}$  и  $\overline{cba}$ , а њихов збир је  $222(a + b + c)$ . Једини број дељив са 222 између 2700 и 3100 је  $222 \cdot 13 = 2886$ , одакле закључујемо да је  $a + b + c = 13$ .

Цифра  $a$  не може бити 9 (следило би  $\overline{abc} = 922$ , што отпада). Ако је  $a = 8$ , могући бројеви  $\overline{abc}$  су 814 и 832. Према томе, одговор је 832.

- 2Б.3. Означимо  $\sphericalangle CAB = \alpha$ ,  $\sphericalangle ABC = \beta$  и  $\sphericalangle BCA = \gamma$ . Претпоставимо да троугао  $ABC$  није једнакостраничан: рецимо,  $\alpha \neq \beta$ . Из тетивности четвороуглова  $ABDC$  и  $BCEA$  следи  $\sphericalangle BDC = 180^\circ - \alpha$  и  $\sphericalangle CEA = 180^\circ - \beta$ , па су то два различита угла сваког од троуглова  $BDC$ ,  $CEA$  и  $AFB$ . Међутим, ово је немогуће, јер је  $(180^\circ - \alpha) + (180^\circ - \beta) > 180^\circ$ .

- 2Б.4. Из датих једначина имамо

$$0 = x^2 - y^2 + xz - yz = (x - y)(x + y + z),$$

$$0 = xy - x - y + 1 = (x - 1)(y - 1),$$

$$0 = x^2 - z^2 + xy + yz = (x + z)(x + y - z).$$

Друга једначина даје  $x = 1$  или  $y = 1$ .

(1°) Ако је  $x = y = 1$ , трећа једначина даје  $z \in \{-1, 2\}$ .

(2°) Ако је  $y \neq x = 1$ , из прве једначине је  $x + y + z = 0$ , тј.  $z = -1 - y$ , што заменом у трећу даје  $-y(2 + 2y) = 0$ , тј.  $y \in \{-1, 0\}$ .

(3°) Ако је  $x \neq y = 1$ , из прве једначине опет следи  $z = -1 - x$ , што заменом у трећу даје  $-(2 + 2x) = 0$ , тј.  $x = -1$  и  $z = 0$ .

Овако смо добили пет решења  $(x, y, z)$ :  $(1, 1, -1)$ ,  $(1, 1, 2)$ ,  $(1, -1, 0)$ ,  $(1, 0, -1)$  и  $(-1, 1, 0)$ . Директно се проверава да су то заиста решења.

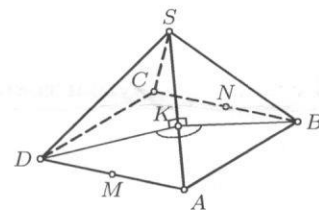
- 2Б.5. (а) Ако су један или оба броја  $a$  и  $b$  непарни, број  $ab - 5a + 7b$  ће такође бити непаран. Пошто је на табли само један број паран, никада нећемо записати други паран број, па тако ни број 2020.

(б) У ствари, сви новонастали бројеви даваће остатак 2 при дељењу са 3. Заиста, кад год макар један од бројева  $a$  и  $b$  даје остатак 2 при дељењу са 3, број  $(a + 7)(b - 5) = ab - 5a + 7b - 35$  биће дељив са 3, тако да ће  $ab - 5a + 7b$  давати остатак 2. Према томе, ни број 2019 није могуће дописати.

- 3Б.1. Нека је  $K$  подножје висине из  $D$  у троуглу  $SAD$ . Пошто је  $\triangle SAD \cong \triangle SAB$ , тачка  $K$  је уједно и подножје висине из  $B$  у  $\triangle SAD$ . Угао  $\theta$  између страна  $SAD$  и  $SAB$  заправо је  $\sphericalangle BKD$ .

По услову задатка, ако су  $M$  и  $N$  редом средишта ивица  $AD$  и  $BC$ , троугао  $SMN$  је једнакостраничан, тј.  $SM = SN = MN = a$ . Како је  $AM = \frac{1}{2}a$ , Питагорина теорема нам даје  $SA = \frac{\sqrt{5}}{2}a$ . Даље, површина троугла  $SAD$  је  $\frac{1}{2}SM \cdot AD = \frac{1}{2}a^2 = \frac{1}{2}SA \cdot DK$ , одакле је  $DK = BK = \frac{2}{\sqrt{5}}a = \frac{2\sqrt{5}}{5}a$ . Како је  $BD = a\sqrt{2}$ , угао  $\theta$

налазимо по косинусној теорему у  $\triangle BKD$ :  $\cos \theta = \frac{KB^2 + KD^2 - BD^2}{2KB \cdot KD} = \frac{\frac{4}{5} + \frac{4}{5} - 2}{2 \cdot \frac{2}{5}} = -\frac{1}{4}$ .

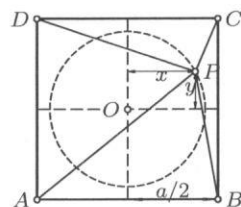


- 3Б.2. Прве две цифре  $a, b \in \{0, 1, 2, 3, 4, 5\}$  могу се одабрати на  $5 \cdot 6 = 30$  начина. Међу шест бројева  $\overline{ab0}, \overline{ab1}, \dots, \overline{ab5}$  тачно два су дељива са пет ( $\overline{ab0}$  и  $\overline{ab5}$ ) и тачно два су дељива са три. Према томе, тражених бројева дељивих са 3, као и оних дељивих са 5, има по 60.

- 3Б.3. Кроз тачку  $O$  нацртајмо праве  $p$  и  $q$  редом паралелне правим  $AB$  и  $BC$ . Означимо рас-

тојања тачке  $P$  од правих  $p$  и  $q$  редом са  $x$  и  $y$ . Тада је  $x^2 + y^2 = r^2$  и

$$\begin{aligned} PA^2 + PB^2 + PC^2 + PD^2 &= \left(\frac{a}{2} + x\right)^2 + \left(\frac{a}{2} + y\right)^2 + \left(\frac{a}{2} - x\right)^2 + \left(\frac{a}{2} + y\right)^2 \\ &\quad + \left(\frac{a}{2} - x\right)^2 + \left(\frac{a}{2} - y\right)^2 + \left(\frac{a}{2} + x\right)^2 + \left(\frac{a}{2} - y\right)^2 \\ &= 2a^2 + 4x^2 + 4y^2 = 2a^2 + 4r^2. \end{aligned}$$



Друго решење. Имамо  $PA^2 = (\vec{PO} + \vec{OA})^2 = PO^2 + OA^2 + 2\vec{PO} \cdot \vec{OA} = r^2 + \frac{1}{2}a^2 + 2\vec{PO} \cdot \vec{OA}$ . Сабирајући ову и аналогне једнакости за  $PB^2$ ,  $PC^2$  и  $PD^2$  налазимо

$$PA^2 + PB^2 + PC^2 + PD^2 = 4r^2 + 2a^2 + 2\vec{PO} \cdot (\vec{OA} + \vec{OB} + \vec{OC} + \vec{OD}) = 2a^2 + 4r^2.$$

**3Б.4.** Услов задатка за  $(a, b, c, d) = (n, n+3, n+1, n+2)$  и  $(a, b, c, d) = (n, n+2, n+1, n+3)$  даје нам

$$\begin{aligned} \cos 3x - \cos(2n+3)x &= 2 \sin nx \sin(n+3)x = 2 \sin(n+1)x \sin(n+2)x = \cos x - \cos(2n+3)x, \\ \cos 2x - \cos(2n+2)x &= 2 \sin nx \sin(n+2)x = 2 \sin(n+1)x \sin(n+3)x = \cos 2x - \cos(2n+4)x. \end{aligned}$$

Из прве једнакости следи  $\cos x = \cos 3x$ , тј.  $0 = \cos x - \cos 3x = 2 \sin x \sin 2x$ . Према томе,  $x = k\pi + \frac{\pi}{2}$  или  $x = k\pi$  за неко  $k \in \mathbb{Z}$ .

Из друге једнакости следи  $0 = \cos(2n+2)x - \cos(2n+4)x = 2 \sin x \sin(2n+3)x$ . Међутим, за  $x = k\pi + \frac{\pi}{2}$  ово не важи, јер је  $|\sin x| = |\sin(2n+3)x| = 1$ .

За  $x = k\pi$  услов задатка је задовољен, јер је  $\sin ax = \sin bx = \sin cx = \sin dx = 0$ . То је и једино решење задатка.

**3Б.5.** Знамо да  $n$  и  $S(n)$  дају исти остатак при дељењу са 9, тј.  $S(n) = n - 9k$  за неки цео број  $k$ . Дата једначина постаје  $n(n - 9k - 1) = 2020$ , па број  $n(n - 1) = 2020 + 9nk = 1 + 3(673 + 3nk)$  даје остатак 1 при дељењу са 3. Међутим, ово је немогуће јер, када  $n$  даје остатке 0, 1 и 2 при дељењу са 3, број  $n(n - 1)$  даје редом остатке 0, 0 и 2.

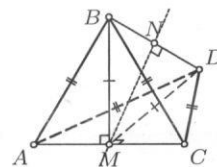
Према томе, једначина нема решења.

**4Б.1.** Дати скуп делимо у четири подскупа:

$$\{6\}, \quad B = \{2, 4, 8, 10\}, \quad C = \{3, 9\} \quad \text{и} \quad D = \{1, 5, 7\}.$$

Тражена пресликавања сликају 6 у 6, затим  $B$  у  $B \cup \{6\}$  (што се може учинити на  $5^4$  начина),  $C$  у  $C \cup \{6\}$  ( $3^2$  начина) и  $D$  било где у  $A$  ( $10^3$  начина). То укупно даје  $5^4 \cdot 3^2 \cdot 10^3 = 5\,625\,000$  пресликавања.

**4Б.2.** Троуглови  $BAC$  и  $DAC$  су подударни, па су њихове одговарајуће тежишне дужи  $BM$  и  $DM$  једнаке. То значи да је  $MBD$  једнакоккраки троугао, а  $MN$  његова висина, тј.  $MN \perp BD$ . На исти начин се доказује и да је  $MN \perp AC$ .



**4Б.3.** Записаћемо једначину у облику  $(x - 3) \log_2 x = -x^2 + 4x - 3 = (1 - x)(x - 3)$ . Очигледно је  $x = 3$  једно решење. За  $x \neq 3$  дељењем са  $x - 3$  добијамо  $\log_2 x = 1 - x$ , тј.

$$f(x) = 1, \quad \text{где је} \quad f(x) = x + \log_2 x.$$

Видимо да је једно решење ове једначине  $x = 1$ . С друге стране, функција  $f(x)$  је строго растућа, па је  $f(x) > 1$  за  $x > 1$  и  $f(x) < 1$  за  $0 < x < 1$ , тако да других решења нема.

Дакле, једина решења су  $x = 1$  и  $x = 3$ .

**4Б.4.** Означимо  $\angle ACP = \alpha$  и  $\angle BCQ = \beta = 45^\circ - \alpha$ . Како је  $\angle CQP = 45^\circ + \beta = 90^\circ - \alpha$ , синусна теорема у  $\triangle ACP$  и  $\triangle CPQ$  даје  $\frac{AP}{\sin \alpha} = \frac{CP}{\sin 45^\circ}$  и  $\frac{PQ}{\sin 45^\circ} = \frac{CP}{\sin(90^\circ - \alpha)} = \frac{CP}{\cos \alpha}$ , тј.

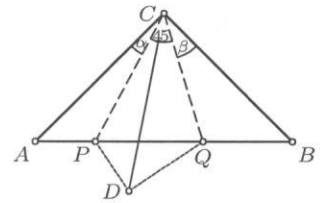
$$AP = CP \frac{\sin \alpha}{\sin 45^\circ} = PQ \frac{\cos \alpha}{\sin 45^\circ} \cdot \frac{\sin \alpha}{\sin 45^\circ} = PQ \sin 2\alpha.$$

На исти начин добија се и  $BQ = PQ \sin 2\beta = PQ \cos 2\alpha$ . Сада се једнакост  $AP^2 + BQ^2 = PQ^2$



своди на тривијалну:  $\sin^2 2\alpha + \cos^2 2\alpha = 1$ .

*Друго решење.* Нека је  $D$  тачка симетрична тачки  $A$  у односу на праву  $CP$ . Тада је  $\triangle CPD \cong \triangle CPA$ , па је  $DP = AP$ . Штавише,  $\angle DCQ = 45^\circ - \angle PCD = 45^\circ - \angle ACP = \angle QCB$ . То заједно са  $CD = CA = CB$  и  $CQ = CQ$  даје  $\triangle CQD \cong \triangle CQB$ , па је  $DQ = BQ$ .



Најзад, из  $\angle PDC = \angle PAC = 45^\circ$  и  $\angle CDQ = \angle CBQ = 45^\circ$  следи  $\angle PDQ = 90^\circ$ . Сада је  $PQ^2 = DP^2 + DQ^2 = AP^2 + BQ^2$ .

- 4Б.5.** Из једначине следи да број  $x^3 + (x+1)^3 = 2021 + 9y$  даје остатак 5 при дељењу са 9. Међутим, куб целог броја при дељењу са 9 увек даје један од остатака 0, 1 и 8, па  $x^3 + (x+1)^3$  може дати само остатке 0, 1, 2, 7, 8. Према томе, једначина нема решења.









